

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ НАСТУПНОСТІ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

Випуск 10

Вінниця 2021

A 43

Рекомендовано до друку вченою радою факультету дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №10 від 28.04.2021 року)

Редакційна колегія:

Голок О.А.,	кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (<i>голова</i>)
Більська О.В.,	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Блашкова О. М.	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Комарівська Н.О.,	кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Кривошея Т.М.,	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Пахальчук Н.О.,	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Присяжнюк Л.А.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Шкиринська О.В.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Технічна редакційна колегія:

Бондарчук О.О.,	старший лаборант кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (<i>голова</i>)
Карук І.В.,	асистент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Колеснік К.А.,	асистент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Мнишенко К.В.	асистент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Рецензент:

Шахов В.І., доктор педагогічних наук, професор кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

A 43 Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голок ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. – Вип. 10. – 655 с.

A 43 Actual problems of the teacher's creative person forming in the context of continuity of preschool and primary education: Collection of the International Scientific Internet Conference (Vinnytsia, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 22-23 April 2021) / ed. O. Holiuk ; Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Faculty of Preschool and Primary education. – Vinnytsia : Ltd «Mercury-Podillia», 2021. – Issue 10. – 655 p.

До збірника включені наукові статті з актуальних проблем професійно-творчої підготовки педагогів у контексті завдань реалізації наступності дошкільної та початкової освіти, що підготовлені викладачами і студентами України та зарубіжжя межах наукового співробітництва.

Матеріали збірника адресовані викладачам і студентам ЗВО II-IV рівня акредитації, педагогічним працівникам початкової школи та закладів дошкільної освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами навчання й виховання дітей.

The collection includes scientific articles on actual issues of professional and creative training of teachers in the context of the tasks of implementing the continuity of preschool and primary education, prepared by teachers and students of Ukraine and the foreign countries within the framework of scientific cooperation.

The publication is oriented on lecturers and students of universities, teachers of primary school and institutions of preschool education, and everyone who is interested in problems of education and upbringing of children.

Статті публікуються в авторській редакції.

Попович Оксана. Модель проектування сенсорно збагаченого середовища для дітей раннього віку.....	394
Приходько Яна. Формування текстотворчих умінь молодших школярів в ігровій діяльності.....	398
Римар Тетяна. Психолого-педагогічні засади розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами LEGO-технологій.....	401
Сайнецька Тетяна. Сюжетно-рольова гра, як можливість креативного потенціалу дитини.....	405
Стратій Наталя. Роль сім'ї у підготовці дитини до школи.....	409
Сяофан Ли, Поздеева Тат'яна. Формування представлень о культурі здоров'я у дітей старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності.....	412
Ткачук Марина. Використання ігрових завдань у розвитку креативного мислення молодших школярів.....	414
Федорова Марія. Підходи до розвитку ігрової діяльності у дошкільному віці.....	418
Шкута Ольга, Проценко Оксана. Організація виховних творчих ігор з дітьми молодшого шкільного віку у родині.....	421
Халілова Айтадж. Роль гри в вихованні дітей.....	425
Łożyńska Diana. Rozwój dziecka w wieku przedszkolnym w trakcie zabawy.....	428

Розділ 6. ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ

Андросова Наталя. Розвиток комунікативних навичок та емоційного інтелекту дітей засобами театрального мистецтва.....	430
Барановська Ірина, Мозгальова Наталія. Основні принципи педагогіки театру.....	434
Береженна Ліна. Формування культурно-гігієнічних навичок у дітей старшого дошкільного віку через організацію театралізованої діяльності.....	437
Бондар Юлія. Розвиток творчої обдарованості молодших школярів засобами інтерактивної гри з елементами театралізації.....	439
Борова Валентина. Театралізована діяльність як засіб виховання soft skills у процесі коригування звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку.....	443
Бурлака Руслана. Соціально-комунікативний потенціал театралізованої діяльності у вихованні молодших школярів.....	446
Васютіна Тетяна, Чижевська Юлія. Формування «м'яких» навичок (soft skills) у дітей 6-7 років засобом театралізованих вправ.....	449
Волошенюк Ольга. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів засобами театралізації... ..	451
Воронюк Анжела. Розвиток soft skills в молодших школярів у процесі діяльнісного підходу до ознайомлення з геометричним матеріалом засобами театралізації.....	454
Герасименко Ірина. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності молодших школярів у процесі театралізованої діяльності.....	457
Грищенко Марина. Організація позакласної виховної роботи мистецького спрямування з шестирічними першокласниками.....	460
Гурин Римма. Театралізована гра як засіб розвитку soft skills дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти України.....	463
Демченко Олена. Європейські орієнтири у підготовці майбутніх педагогів до використання театру в соціально-виховній роботі.....	466
Державець Тетяна. Використання театрального мистецтва у соціально-виховній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.....	472
Дзюбенко Анастасія, Поворознюк Сніжана. Розвиток soft skills на уроках математики засобами проблемного навчання.....	476
Жовнич Олеся, Стахова Інна. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності у соціально-виховній роботі: європейський контекст.....	479
Золотаренко Тетяна. Розвиток soft skills здобувачів освіти молодшого шкільного віку методом інсценізації в умовах віддаленого навчання.....	483
Іщенко Катерина. Розвиток творчої обдарованості дітей засобами театралізованої діяльності... ..	486
Казьмірчук Наталя. Методичні аспекти підготовки вчителів до театралізованої діяльності зі школярами.....	491
Казьмірчук Наталя, Василенко Олена. Соціально-виховний потенціал театралізованої діяльності.....	497

МОДЕЛЬ ПРОЄКТУВАННЯ СЕНСОРНО ЗБАГАЧЕНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Оксана Попович, кандидат педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету, Мукачівський державний університет (Україна)

A MODEL FOR DESIGNING A SENSORY ENRICHED ENVIRONMENT FOR VERY YOUNG CHILDREN

Oksana Popovych, candidate of pedagogical sciences, associate professor of department of theory and methodology of preschool education, dean of the pedagogical faculty of Mukachevo State University (Ukraine)

Анотація. У статті висвітлено варіанти організації сенсорно збагаченого середовища в групах раннього віку. Запропоновано алгоритм проектування сенсорно збагаченого середовища ЗДО.

Ключові слова: сенсорно збагачене середовище, групи раннього віку, осередки, всебічний розвиток, активна діяльність.

Abstract. The article highlights the options for the organization of sensory-enriched environment in early age groups. An algorithm for designing a sensory-enriched ZDO environment is proposed.

Key words: sensory enriched environment, early age groups, cells, comprehensive development, active activity.

Актуальним завданням забезпечення діяльності груп раннього віку в дитячому садку є створення сенсорно збагаченого середовища, тобто такої сукупності умов (у закладі, родині), яка максимально сприяє особистісному розвитку дітей у значущій для них діяльності.

Сенсорно збагачене середовище в групах раннього віку виконує освітню, розвивальну, виховну, стимулювальну, організаційну, комунікативну функції. Найголовніше – воно працює на розвиток самостійності та самодіяльності дитини. Середовище, навіть організоване у найкращій спосіб, не може без керівництва дорослого впливати на розвиток малюків. Тільки дорослий, цілеспрямовано організовуючи довкілля, розкриває в своїх діях і відносинах з дітьми його сутність. Насичене середовище є основою для організації змістовного життя та різнобічного розвитку кожної дитини раннього віку [3].

Запропонуємо варіанти організації сенсорно збагаченого середовища, яке дозволяє дитині використовувати предмети та іграшки, залучаючи до цього дорослого або однолітка. Середовище групової кімнати має гнучко змінюватися і мати декілька центрів (осередків), що відбивають провідні показники особистісно-соціального розвитку дитини раннього віку, а саме:

«Я з'ясовую, хто я такий»,

«Я пізнаю, як діють предмети»,

«Я вчуся взаємодіяти з іншими»,

«Я висловлюю себе, свою індивідуальність й творчі здібності»,

«Я відчуваю себе, свої тіло й можливості».

Розкриємо зміст кожного осередка окремо.

Осередок «Я з'ясовую, хто я такий» – діяльність малюка і дорослого в осередку сприяє становленню і розвитку гендерної, вікової та рольової ідентифікації дитини, виявлення ознак приналежності родині. Розвиваються уявлення про власне тіло і те, як ним можна користуватися.

В осередку бажано мати: великі дзеркала в ріст дитини; зображення силуету дитини в натуральну величину з набором макетів одягу; одяг, яскраво виражений для хлопчиків та дівчаток; предмети, призначені для дій з ними за допомогою різних частин тіла: сопілка – дути ротом, бінокль, калейдоскоп – дивитися очима, головний убір – надягати на голову;

зображення осіб різного віку та статі (немовля, трирічна дитина, дитина старшого дошкільного віку, доросла людина, літня людина, атрибути: соска, вуса, борода, іграшка; силуети долоньок і ступні – «долоньки і сліди ступні» – трьох розмірів: зовсім маленький – «Я вже не маленький», що співпадає з розміром долоні дитини – «Я вже великий, я расту», розмір дорослої долоні, але «Я ще не дорослий».

Осередок «Я пізнаю, як діють предмети» – діяльність малюка в осередку дозволяє знайомитися з різноманітними сенсорними еталонами, збагачувати досвід дії з предметами, засвоювати їх якості та проявляти ініціативність, самостійність, а також освоювати нові способи дії з предметами, шляхом спільної діяльності з дорослими.

В осередку слід передбачити: сенсорні еталони: площинні та об'ємні геометричні форми, піраміди різних форм, різноманітні картонні коробки, різноманітні предмети основних кольорів (зелений, жовтий, червоний, синій); пісок і вода, що дозволяють не тільки цікаво грати, але й дізнаватися властивості різноманітних матеріалів, займатися елементарним дитячим експериментуванням; природний матеріал: камінчики різного розміру, шишки, мушлі різної фактури (гладкі, шорсткі, колючі), квасоля, горох тощо; різноманітні вкладиші, як плоскі, так і об'ємні, шнурівки, «втикалочки» за кольором і за розміром, дерев'яні «намистини» різного розміру, форми і кольору для нанизування тощо; площинні фігури і предмети на липучках, які можна трансформувати; різноманітний будівельний матеріал: великі геометричні форми і маленький настільний будівельник, конструктори (готові частини будинку, машини тощо) і плоскі деталі на липучках, які використовувалися на магнітах тощо.

Можна створити й такий осередок «Я вчуся взаємодіяти з іншими» - осередок, що дозволяє малюку усвідомити, що він існує не один, зрозуміти включеність у колектив; зреалізувати можливість спільної діяльності з дорослими й однолітками в ігровій взаємодії.

В осередку мусять бути: об'ємний будинок з великими за розміром меблями в кімнатах і дерев'яними фігурками членів сім'ї (родини); сімейні фотоальбоми; кубки з фотографіями значущих дорослих, розміщених на сторонах – «Я і моя сім'я»; дидактичні ігри, коли результат досягається, тільки діючи удвох, спільно; розвивальні ігри: рамки-вкладиші Марії Монтессорі, кубики Никітіна, дари Фрьобеля, ігри В.Воскобовича, В.Кайса тощо; предмети та іграшки для спільних ігор з дорослими і з дітьми.

Значні можливості надає й осередок «Я висловлюю себе, свою індивідуальність й творчі здібності» – це середовище, яке сприяє розвитку і диференціювання емоцій, реалізації пізнавальних і творчих здібностей дітей.

В осередку можуть бути: атрибути куточка ряжень; обладнання для різноманітних ігор дітей, характерних для цього віку (перукарське приладдя, предмети для догляду за іграшкою-пупсом, посуд, ляльки, машини, конструктори); різноманітні іграшки на звуко видобування: дерев'яні ложки, свистульки, дудочки, пральна дошка, каструлі та гумові молоточки; легкі ширми для показу лялькових театралізованих вистав, ляльки на руку; зображення з дитячими і дорослими обличчями, що виражають основні емоції: радість, сміх, плач; обладнання для занять ліпленням з пластиліну, тіста; обладнання для малювання: велика дошка для малювання крейдою, пальчикові фарби, папір великого розміру для малювання дорослих разом з дитиною.

І на останок, можливо найпривабливішим для малюків буде саме цей осередок «Я відчуваю себе, свої тіло й можливості» – це буде середовище, яке сприяє розвитку сенсорної сфери малюка (відчуття, сприймання, уявлення, пропріоцепція). *Пропріоцепція* (з лат. *proprius* – власний) – сприйняття інформації про скорочення чи розтягання м'язів, а також про положення різних частин тіла одна відносно одної.

В осередку бажано мати: обладнання, що дозволяє дітям організувати вільні спільні ігри-пустощі: гірка, сухий басейн з кульками, м'які модулі, іграшки-гойдалки; велосипеди, великі машини-каталки, які дозволяють не тільки реалізувати рухову активність, а й вчать правилам спільної діяльності, самокати з широкими колесами; пісок, вода (для практичної реалізації принципу природовідповідності – «Педагогіка калабані» (термін – проф. К.

Крутій); підвісні маленькі гамаки, яйце-райце, в достатній кількості невеликі ковдри для будування халабуд; м'яку крісла-«груші» (дитячий варіант тощо).

Крім того, в сенсорно збагаченому середовищі необхідно врахувати можливість присутності батьків і включення їх в активну діяльність як із власною дитиною, так і з іншими дітьми, наприклад, зручні м'які пуфи, щоб батьки могли сидіти поруч із дитиною, коли вона грає на килимі, або стільці, коли за столом, мати достатній простір для спільних ігор на килимі.

Запропонована нами організація середовища сприятиме цілісному розвитку дитини через центричність особистісно-соціальних проявів. Чинником, який виступає як розвивальний буде, з одного боку, гнучкість і варіювання можливості взаємодії дитини з однолітками і дорослим, з іншого – дитина завжди може проявити самостійність вибору, вдатися до комфортного усамітнення.

Також пропонуємо модель проектування сенсорно збагаченого середовища в групах раннього віку, заснованої на виокремленні взаємозв'язків між такими компонентами: зовнішнє сенсорно збагачене середовище прямої дії; внутрішнє сенсорно збагачене середовище ЗДО; зовнішнє сенсорно збагачене середовище непрямої дії.

До сенсорно збагаченого середовища прямої дії (мікрорівень) у моделі віднесено батьків і дітей раннього віку як споживачів освітніх послуг, органи управління освітою, установи соціально-педагогічного середовища (інші ЗДО, школи, коледжі, ЗДО, установи культури, охорони здоров'я), установи, що забезпечують життєдіяльність. У сенсорно збагаченому середовищі прямої дії виокремлюється мезорівень (взаємодія на рівні району, тобто рівень організації найближчого сенсорно збагаченого оточення) і макрорівень (взаємодія на рівні міста, країни, тобто організації дальнього сенсорно збагаченого оточення непрямої дії).

До сенсорно збагаченого середовища непрямої дії віднесено взаємодію з організаціями, що представляють такі галузі середовища, як економіка, право, екологія, засоби масової інформації. У цій сукупності організацій слід виокремити як особливі організації такі, що не мають прямого впливу на сферу освіти і не висувають перед собою такого спеціального завдання, – це бізнес-структури та політичні партії. Ці організації можна позначити як непедагогічні.

Проте в сучасній соціально-економічній ситуації, на нашу думку, ці організації починають виступати в ролі потенційних партнерів, взаємодія з якими вимагає від ЗДО особливої готовності в умовах соціально-економічної ситуації, що склалася. Ці організації можуть бути потенційними партнерами дитячого садочка щодо створення сенсорно збагаченого середовища в конкретному закладі освіти.

Запропонований нами алгоритм процесу проектування сенсорно збагаченого середовища ЗДО охоплює такі етапи:

– Аналіз соціокультурної ситуації ЗДО за параметрами «внутрішнє сенсорно збагачене середовище ЗДО», «сенсорно збагачене середовище прямої дії», «сенсорно збагачене середовище непрямої дії», визначення сукупності проблем, що вимагають рішення (використано можливості PEST-аналізу).

– Розробка педагогічного проєкту з умовною назвою «Створення сенсорно збагаченого середовища для малюків» (еталонний варіант) і визначення на цій основі готовності педагогів до нових зв'язків із зовнішнім середовищем (соціокультурним середовищем прямої дії і непрямої дії).

– Прогнозування можливих шляхів розвитку на основі сценаріїв вірогідності й вибір оптимального. Визначення можливих партнерів щодо створення сенсорно збагаченого середовища прямої дії і непрямої дії – реальних і потенційних (використано можливості SWOT-аналізу) [2, с.213].

– Оцінка ресурсів створення сенсорно збагаченого середовища ЗДО і визначення умов, необхідних для їх поліпшення. Доробка й уточнення проєкту [1].

– Розробка програми заходів щодо реалізації мети і завдань проєкту. Проєктування сенсорно збагаченого середовища ЗДО на основі ціннісного самовизначення учасників-розробників проєкту, у тому числі до ціннісних пріоритетів осіб, які ухвалюють рішення щодо ініціації проєкту.

– Розробка програми заходів щодо створення системи методичного супроводу діяльності педагогів, які працюють у групах дітей раннього віку.

Отже, значення якості дошкільної освіти визнається сьогодні всіма фахівцями і політиками європейських країн, що мають відношення до освіти. Разом з тим адміністрація і педагоги закладів дошкільної освіти мають прагнути до отримання достовірної інформації про свої слабкі і сильні сторони.

Список використаних джерел:

1. Крутій К.Л., Попович О.М. ECERS-R для оцінки сенсорно збагаченого середовища груп раннього віку / К. Л. Крутій, О. М. Попович // Вихователь методист дошкільного закладу. – 2020. – №10 – С. 12-16. <https://emetodyst.mcfr.ua/843954?from=id2&token=2b4b461b-bcaa-11a0-0c7c-2d018ba0e717&ttl=7776000&ustp=W>

2. Попович О. М. Підготовка майбутніх вихователів до оцінки сенсорно збагаченого середовища з використанням шкал ECERS / О.М. Попович // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : збірник наукових праць. – Запоріжжя, 2020. – Випуск 70. – Том 3. – С. 211-216. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.39>

3. Попович О.М., Крутій К.Л. Що таке сенсорно збагачене середовище / О.М. Попович, К.Л. Крутій // Вихователь методист дошкільного закладу. – 2020. – №10. – С. 6-10. <https://emetodyst.mcfr.ua/843946>

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ НАСТУПНОСТІ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

22-23 квітня 2021 року

**Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

Випуск 10

Головний редактор – Оксана Голюк

Комп'ютерна верстка – Ольга Бондарчук

Підписано до друку 04.05.2021
Формат 64х90/8. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. арк. 54,9. Обл.-вид. арк. 60

Віддруковано з оригіналів замовника.

Видавець: ТОВ «Меркьюрі-Поділля»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4136 від 11.08.2011 р.

Друк ПП Балюк І.Б.
21018, м. Вінниця, вул. Р. Скалецького, 15.
Тел./факс: (0432) 52-08-02

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>